

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา คณะผู้ศึกษาจึงขอเสนอ สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินงานวิจัย ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 สรุปผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการศึกษาคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านการจัดระบบงาน 3) ด้านวิชาการ 4) ด้านบริหารจัดการ 5) ด้านสังคมและชุมชน 6) ด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

1.1. โดยภาพรวม จากการศึกษาคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มครูและกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 , 4.11 และ 3.88 ตามลำดับ

1.2 . กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้บริหารมืออาชีพอยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้านและพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อยของค่าเฉลี่ยคือด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหารมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 ($\bar{X}=4.66$) ด้านคุณธรรม จริยธรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ($\bar{X}=4.39$) ด้านการจัดระบบงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35

($\bar{X} = 4.35$) ด้านบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ($\bar{X} = 4.33$) ด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ($\bar{X} = 4.19$) และด้านสังคมและชุมชนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ($\bar{X} = 4.07$)

1.3. กลุ่มครูมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้บริหารมืออาชีพอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ด้านและพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อยของค่าเฉลี่ย คือ ด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหารมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ($\bar{X} = 4.20$) ด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ($\bar{X} = 4.20$) ด้านการจัดระบบงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ($\bar{X} = 4.12$) ด้านคุณธรรม จริยธรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ($\bar{X} = 4.11$) ด้านสังคมและชุมชนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 ($\bar{X} = 4.05$) และด้านบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ($\bar{X} = 3.98$)

1.4. กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้บริหารมืออาชีพอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ด้าน และพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อยของค่าเฉลี่ย คือ ด้านสังคมและชุมชนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ($\bar{X} = 4.00$) ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ($\bar{X} = 3.98$) ด้านบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ($\bar{X} = 3.94$) ด้านการจัดระบบงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ($\bar{X} = 3.94$) ด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ($\bar{X} = 3.75$) และด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหารมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ($\bar{X} = 3.68$)

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการการศึกษา จำแนกรายด้านและรายชื่อ สรุปได้ดังนี้

2.1. ผลการเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านการจัดทาระบบ 3) ด้านวิชาการ 4) ด้านบริหารจัดการ 5) ด้านสังคมและชุมชน และ 6) ด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของการศึกษา และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

2.2. ผลการเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำแนกเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

2.2.1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่า กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม มากกว่ากลุ่มครู และกลุ่มครูมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหาร

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม มากกว่ากลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา และเมื่อพิจารณาข้อ ข้อ จากจำนวน 8 ข้อ พบว่า มีข้อที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2 มีความยุติธรรมและวางตัวเป็นกลางอย่างสม่ำเสมอ, ข้อ 3 ซื่อสัตย์ต่อตนเองต่อหน่วยงานและผู้อื่น ข้อ 4 มีวินัยในตนเอง สามารถควบคุมตนเองและผู้อื่นได้, ข้อ 5 รัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ผู้ร่วมงานและผู้รับบริการ โดยเสมอหน้า, ข้อ 6 ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการอย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ, ข้อ 7 ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกายวาจา และจิตใจ, ข้อ 8 ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้ร่วมงานมีคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสม

2.2.2. ด้านการจัดการระบบ พบว่า กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม มากกว่ากลุ่มครู และกลุ่มครูมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ด้านการจัดการระบบ มากกว่ากลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาและเมื่อพิจารณาข้อ ข้อ จากจำนวน 8 ข้อ พบว่า มีข้อที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1 พัฒนางานสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้, ข้อ 2 นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบโดยวิธีที่หลากหลาย, ข้อ 3 สร้างระบบการสื่อสารสนเทศและการสื่อสารภายในหน่วยงานที่เป็นปัจจุบัน, ข้อ 4 ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา, ข้อ 5 ประเมินผลและติดตามการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา, ข้อ 6 จัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของหน่วยงานเพื่อรองรับการประเมินภายนอก, ข้อ 7 บริหารงานด้านบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ, ข้อ 8 จัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.2.3. ด้านวิชาการ พบว่า กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม มากกว่ากลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา และกลุ่มครูมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ด้านวิชาการมากกว่ากลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา และเมื่อพิจารณาข้อ ข้อ จากจำนวน 8 ข้อ พบว่า มีข้อที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1) ส่งเสริมครูให้จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่เน้น

นักเรียนเป็นสำคัญ, ข้อ 2 นำหลักสูตรแกนกลางมาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบท, ข้อ 3 พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น, ข้อ 4 ใช้ความรู้และทักษะในการนิเทศการศึกษา ข้อ 5 วางแผนและการประเมินผลการนิเทศการศึกษา, ข้อ 6 ส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้, ข้อ 7 พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้, ข้อ 8 ส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการและการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

2.2.4. ด้านบริหารจัดการ พบว่า กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม มากกว่ากลุ่มครู และกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา มีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ด้านบริหารจัดการ มากกว่า กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา และเมื่อพิจารณารายข้อ จากจำนวน 8 ข้อ พบว่า มีข้อที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1 จัดการเกี่ยวกับการบำรุงขวัญและกำลังใจของครูอย่างมีระบบขั้นตอน, ข้อ 2 ระดมทรัพยากรด้านการเงิน และด้านวิชาการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน, ข้อ 3 สร้างและสนับสนุนให้เกิดผู้นำใหม่ๆ ในทุกระดับ, ข้อ 4 ริเริ่มจัดทำโครงการใหม่ๆ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น, ข้อ 5 เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในโรงเรียนได้เสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา, ข้อ 6 บริหารและการตัดสินใจ ด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้, ข้อ 7 เป็นนักคิดที่มีหลักการโดยนำแนวคิด ทฤษฎี มากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ใหม่ ๆ ในสถานศึกษา, ข้อ 8 จัดโครงสร้างการบริหารอย่างเป็นระบบ

2.2.5. ด้านสังคมและชุมชน พบว่ากลุ่มครู มีความคิดเห็นว่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม มากกว่ากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา และเมื่อพิจารณารายข้อ จากจำนวน 7 ข้อ พบว่า มีข้อที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1 เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารและกิจกรรมของสถานศึกษาไปสู่ชุมชน, ข้อ 2 ระดมทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา, ข้อ 3 เป็นผู้นำชุมชนทำให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน โดยวิธีการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ, ข้อ 4 จัดทำแผนพัฒนาการส่งเสริมโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา, ข้อ 5 สร้างระบบในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาและข้อ 6 จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

2.2.6. ด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร พบว่า กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านคุณธรรม จริยธรรม มากกว่ากลุ่มครู และกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ด้านบริหารจัดการ มากกว่า กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา และเมื่อพิจารณารายข้อ จากจำนวน 7 ข้อ พบว่า มีข้อที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1 เข้าร่วมประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการด้านการบริหารองค์กร แนวใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ, ข้อ 2 นำข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศมาใช้ในการพัฒนางานด้านบริหารอย่างเป็นระบบทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ, ข้อที่ 3 พัฒนาตนเองด้านการศึกษาให้สอดคล้องกับการบริหารงานตามบริบทขององค์กร, ข้อที่ 4 สร้างผลงานทางวิชาการ และเผยแพร่อยู่เสมอ, ข้อที่ 5 พัฒนาตนเองให้มีความพร้อมด้านการช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา, ข้อที่ 6 สามารถคิดค้นผลิตสื่อ เครื่องมือเทคนิควิธีการในการบริหารการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ, ข้อที่ 7 สร้างความรู้ใหม่ทางด้านการบริหารการศึกษา และนำเสนอในการประชุมอบรมสัมมนา

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย คุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. คุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาครู และคณะกรรมการสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ด้าน อาจเนื่องมาจาก เขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 มีการจัดการศึกษาแบบนำร่องในการปฏิรูปการศึกษา จึงกระจายอำนาจให้สถานศึกษาบริหารจัดการ จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงบทบาทการบริหารสถานศึกษา การรับรู้แนวทางในการจัดการศึกษา การบริหารจัดการตามแนวปฏิรูปการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและยังมีการพัฒนาตนเองในเชิงบริหารโดยเข้าศึกษาต่อในสถาบันระดับอุดมศึกษาท้องถิ่น อันได้แก่ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาใกล้เคียงในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัย อนุชา กอนพวง (2550) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารควรเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้ใช้อำนาจร่วมและเป็นนักนวัตกรรม เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะที่แนวโน้มการบริหารหลักสูตรและการสอน

จะเป็นแบบยึดสถานศึกษาเป็นฐาน (site based management) มากขึ้นนั้น ผู้บริหารจะต้องมีความเกี่ยวข้องและมีความรับผิดชอบต่องานด้านหลักสูตรมากขึ้น โดยเฉพาะในฐานะที่จะเป็นผู้นำในการสร้างหลักสูตรใหม่ ๆ ในท้องถิ่นขึ้นมาใช้ในสถานศึกษา

1.1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านคุณธรรม จริยธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งเป็นคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ คือ มีความยุติธรรมวางตัวเป็นกลางอย่างสม่ำเสมอ มีวินัยในตนเอง สามารถควบคุมตนเองและผู้อื่นได้ รักและเมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ ผู้ร่วมงานและผู้รับบริการโดยเสมอหน้าและค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้ร่วมงานมีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับ บรรจง ชูสกุลชาติ (2533) ได้กล่าวว่า คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร คือ การกระทำทุกอย่างให้เกิดคุณแก่ตน แก่คน และแก่กิจการงาน การกระทำทั้งทางกาย วาจา ใจ ให้บังเกิดคุณ ให้บันดาลคุณ ในการบริหารงานของผู้บริหาร

1.2. ด้านการจัดระบบงาน ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านการจัดระบบงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นคุณลักษณะด้านการจัดระบบงานที่ควรมีในผู้บริหาร คือ พัฒนางานสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแผนการพัฒนาคูณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของหน่วยงาน เพื่อรองรับการประเมินภายนอก สอดคล้องกับ อนันตชัย พงศ์สุวรรณ (2547) กล่าวว่า สถานศึกษาจะเป็นการบริหารแบบกระจายอำนาจหรือใช้สถานศึกษาเป็นฐาน (School-based Management) จะเป็นแบบการบริหารทั้งองค์การ (Total Quality Management – TQM) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นนักพัฒนาองค์กรที่มีจิตใจที่มุ่งสร้างองค์กรที่ลดการพึ่งพิงระบบราชการสามารถนำองค์กรให้รอดได้ด้วยทีมงาน มีความรู้ความสามารถและทักษะในการบริหารระดับมืออาชีพ (Professional School Administrator) มุ่งคุณภาพ มุ่งการแข่งขันเพื่อสนองความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) และมุ่งอนาคต (Futuristic Organization) และ ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ตามที่สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้ **“ผู้บริหารสถานศึกษา มืออาชีพ”** มีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพด้านการจัดระบบงานผู้บริหารมืออาชีพควรมี 1) การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ 2) การจัดและใช้ระบบสารสนเทศและการ

สื่อสาร 3) การจักระบบเครือข่าย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งระบบ

1.3 .ด้านวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นคุณลักษณะด้านวิชาการที่ควรมีในผู้บริหารสถานศึกษา คือ การใช้ทักษะความรู้ในการนิเทศการศึกษา การส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ และค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การนำหลักสูตรแกนกลางมาจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบท ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) ได้กล่าวถึงหลักการในการบริหารงานวิชาการประกอบด้วย 1) หลักแห่งประสิทธิภาพ หมายถึง การได้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นโดยไม่เพิ่มการลงทุนคือ นักเรียนนักศึกษาสามารถสำเร็จการศึกษาตามกำหนดของหลักสูตร โดยไม่ลาออกกลางคัน เรียนเกินเวลาและช้ากว่ากำหนด 2) หลักแห่งประสิทธิผล หมายถึง ผลผลิตได้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ นั่นคือนักเรียนนักศึกษามีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความรู้ความสามารถ ทักษะ คุณภาพ และการจัดการได้ ตลอดจนสอดคล้องกับสงวน สุทธิเลิศอรุณ (2533) ได้กล่าวว่าการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วยงานหลายอย่าง สิ่งสำคัญของงานด้านวิชาการ คือ หลักสูตรเป็นตัวกำกับงานด้านวิชาการ ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำ ในการนำไปใช้ในแต่ละสถานศึกษาจึงแตกต่างกันไป การจัดโปรแกรมการศึกษาขึ้นกับปัจจัยหลายอย่าง เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งผู้เรียนด้วย และกลุ่มครูยังให้ความสำคัญกับด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหารตามที่สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด 1) การเข้าร่วมประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการด้านการบริหารองค์ในรูปแบบต่าง ๆ แนวใหม่ 2) ติดตามความก้าวหน้าจากการนำเทคโนโลยีและการสื่อสารมาใช้ ทางด้านการบริหารองค์กร 3) พัฒนาตนเองด้านการศึกษาให้สอดคล้องกับการบริหารงานตามบริบทขององค์กร 4) เป็นผู้นำด้านการพัฒนาบุคลากร 5) พัฒนาตนเองให้มีความพร้อมด้านการช่วยเหลือผู้ได้บังคับบัญชา 6) พัฒนาตนเองให้บริหารงานอยู่บนพื้นฐาน ความมีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา (พรหมวิหาร 4)

1.4. ด้านบริหารจัดการ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านบริหารจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งเป็นคุณลักษณะด้านการบริหารจัดการที่ควรมีในผู้บริหารสถานศึกษา คือ จัดการเกี่ยวกับการบำรุงขวัญ กำลังใจของครูอย่างมีระบบขั้นตอน การเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในโรงเรียนได้เสนอความคิดเห็นในการปรับปรุง

คุณภาพการศึกษา ควรมีการจัดโครงสร้างการบริหารอย่างเป็นระบบและด้านการบริหารจัดการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การระดมทรัพยากรด้านการเงิน และด้านวิชาการเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการในโรงเรียนส่วนใหญ่ บริหารงานเป็นทีม การสร้างขวัญกำลังใจจึงเป็นสิ่งสำคัญ ตลอดจนถึงการจัดระบบโครงสร้างการทำงานชัดเจน จะช่วยแก้ปัญหาการทำงานที่ซ้ำซ้อน สิ้นเปลืองงบประมาณเป็นการประหยัดทรัพยากรสอดคล้องกับอนุชา กอนพวง (2550) ได้สรุปบทบาทหน้าที่และภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้ ผู้บริหารมีภาระหน้าที่ที่จะก่อให้เกิดความร่วมมืออย่างดีระหว่างสมาชิกต่าง ๆ ในหน่วยงาน มีเทคนิคในการสร้างทีมในการทำงาน สามารถรวมพลังสมาชิกให้ร่วมกันปฏิบัติภารกิจขององค์การ ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนถึงการระดมทรัพยากรด้านการเงิน และด้านวิชาการเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการ ดังที่ ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ ได้กล่าวว่าการระดมทรัพยากร คือกระบวนการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนการบริหารคือ การวางแผน (Planning) การจัดการองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ถ้าดำเนินการตามขั้นตอนทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพจากการบริหารจัดการ

1.5 . ด้านสังคมและชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านสังคมและชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งเป็นคุณลักษณะด้านสังคมและชุมชนที่ควรมีในผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้บริหารควรทำให้ชุมชนยอมรับนับถือในความรู้ความสามารถในการปฏิบัติตนทั้งในด้านคุณธรรม ศีลธรรมวัฒนธรรมและการดำรงชีวิต มีการจัดทำแผนพัฒนาการส่งเสริมโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมร่วมกับสถานศึกษาตลอดจนถึงการระดมทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา และค่าเฉลี่ยมากที่สุดด้านสังคมและชุมชน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำแผนพัฒนาการส่งเสริมโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมร่วมกับสถานศึกษาเพราะโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชน ดังที่ กัลยา พลวิรักษ์ (2539) กล่าวว่า โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีหน้าที่หลักในการให้การศึกษาระดับประถมศึกษาเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดี และมีประสิทธิภาพของสังคม ชุมชนจะวางรากฐานการศึกษา และประสบการณ์กับเด็กทั้งในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และการหาเลี้ยงชีพ ดังนั้น โรงเรียน จะต้องให้ความร่วมมือกับชุมชน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และสังคม ซึ่งเป็นด้านคุณสมบัติด้านหนึ่งของผู้บริหารมืออาชีพ ไต่ด้านสังคมและชุมชนนั้น

ผู้บริหารต้องทำตนให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ โดยทำตนให้ชุมชนยอมรับนับถือในความรู้ ความสามารถ และนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ชุมชน และผู้บริหารต้องปฏิบัติตนและเป็นแบบอย่างที่ดี ในด้าน คุณธรรม และ ศีลธรรมให้ความสำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังที่ บำรุง ช่างคำ (2545) สรุปได้ดังนี้ 1) สามารถเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารและกิจกรรมของ สถานศึกษาไปสู่ชุมชน 2) สามารถสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน โดยมี เป้าหมายในการเข้าไปช่วยเหลือชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม 3) สามารถระดม ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา 4) เป็นผู้นำชุมชนทำให้เกิดการ พัฒนาเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน โดยวิธีการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ 5) สามารถการจัดทำ แผนพัฒนาการส่งเสริมโดยใช้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา 6) สร้างระบบและกลไก ในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา 7) สามารถจัด กิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา 8) สามารถทำ ให้ชุมชนยอมรับนับถือในความรู้ความสามารถในการปฏิบัติตนทั้งในด้านคุณธรรม ศีลธรรม วัฒนธรรม และการดำรงชีวิต

1.6. ด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านการพัฒนาตนเองใน เชิงบริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งเป็น คุณลักษณะด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหารที่ควรมีในผู้บริหารสถานศึกษา คือ สามารถคิดค้น ผลิตภัณฑ์ เครื่องมือ เทคนิควิธีการในการบริหารการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ การพัฒนาตนเอง ด้านการศึกษาให้สอดคล้องกับการบริหารงานตามบริบทขององค์กร และพัฒนาตนเองให้มีความ พร้อมด้านการช่วยเหลือผู้บังคับบัญชา และค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือการสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางด้าน การบริหารการศึกษา และนำเสนอในการประชุม อบรมสัมมนา อาจเป็นเพราะในการดำรงตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันถือได้ว่าเป็นผู้บริหารหรือหัวหน้าสูงสุดใน สถานศึกษาจะต้องคงไว้ ซึ่งความรู้ ความเข้าใจในหลักการบริหาร และขอบข่ายงานที่รับผิดชอบต้องเป็นผู้บริหารที่มีวิสัย ทัศน์ที่กว้างไกล มีความสามารถในการสร้างทีมปฏิบัติงานในสถานศึกษา สามารถบริหารงานใน สถานศึกษาตามบทบาท หน้าที่และภารกิจได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามหลักของตัวบท กฎหมายตลอดจนพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้ “คุรุสภา” เป็นองค์การวิชาชีพทางการศึกษาได้กำหนดเงื่อนไขการปฏิบัติตามวิชาชีพของผู้บริหาร สถานศึกษา ข้อ 2 ต้องประพฤติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งต้อง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อดำรงไว้ซึ่งความรู้ความสามารถและความชำนาญการตามระดับ

คุณภาพของมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ ตลอดจนถึง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการศึกษาอบรมตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติไว้ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ กล่าวว่า การบริหารการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง (professional) อาชีพหนึ่งควร มีจรรยาบรรณวิชาชีพ นอกจากนี้ยังมีการเลือกสรรและกลั่นกรองคุณสมบัติและเกณฑ์มาตรฐานอื่นเป็นอย่างดี ผู้ที่จะเข้าสู่วิชาชีพการบริหารการศึกษาจึงเหมาะสมกับการเป็นผู้บริหารการศึกษามีอาชีพอย่างแท้จริง

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการการศึกษา โดยภาพรวมพบว่าคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาพบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

2.1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านคุณธรรม จริยธรรม ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และเมื่อพิจารณารายคู่ พบว่าคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเรื่องคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านคุณธรรม จริยธรรม มากกว่ากลุ่มครูและกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเรื่องคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านคุณธรรม จริยธรรมมากกว่ากลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาอาจเป็นเพราะประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษามีมากกว่าจึงทำให้นำประสบการณ์การบริหารงานหรือการดำรงตำแหน่งมาใช้ จากการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้บริหารมีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 16-20 ปี ร้อยละ 39.81 และมีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี ร้อยละ 19.44 และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 7 ข้อ ยกเว้น ข้อ 1 มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะโดยลักษณะของผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงนั้นผู้บริหารจะเป็นผู้จูงใจให้บุคคลปฏิบัติงานเกินกว่าความคาดหวังตามปกติ มุ่งไปที่ภารกิจด้วยความสนใจที่เกิดขึ้นภายในตน มุ่งการบรรลุความต้องการในระดับสูงมากกว่าความต้องการในระดับต่ำ ขณะเดียวกันก็ต้องทำให้พวกเขามีความมั่นใจในการที่จะใช้ความสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จในภารกิจที่เกิน

ปกตินั้น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้มาแทนที่ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน แต่จะมาช่วยเสริมให้เกิดผลเพิ่มขึ้น (add-on effects) จากภาวะผู้นำแห่งการจัดการ หรือกล่าวในอีกนัยหนึ่งว่า ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงจะประสบผลสำเร็จได้จะต้องอาศัยภาวะผู้นำแลกเปลี่ยนเป็นพื้นฐาน ดังที่ อนุชา กอนพวง (2550) ได้ศึกษา เรื่องผู้บริหารสถานศึกษาในการเป็นผู้นำซึ่ง ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง และ พิทภูมิ มลิวัลย์ (2550) ได้กล่าวถึงคุณธรรมของผู้บริหารไว้ดังนี้ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจกว้างขวาง หูกว้าง ตากว้าง หมั่นสอดส่องดูแล ความทุกข์สุขของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาเสมอหน้ากัน

2.2. ด้านการจัดระบบงาน ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านการจัดระบบงาน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายคู่ พบว่าคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเรื่องคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านการจัดการระบบ มากกว่ากลุ่มครูและกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเรื่องคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านการจัดการระบบมากกว่ากลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันนำความรู้ความสามารถจากการศึกษามาใช้ในการบริหารจะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้บริหารเป็นผู้ให้ข้อมูลมีคุณวุฒิปริญญาโทร้อยละ 98.14 และ ปริญญาเอก 1.85 และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ อาจเป็นเพราะพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารในขนาดโรงเรียนที่ต่างกันแต่ทุกโรงเรียนควรมีการจัดระบบงาน สอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าของ อติสร เสริมสุนทรศิลป์ (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี พบว่า พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีทัศนะต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

2.3. ด้านวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านวิชาการ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายคู่ พบว่าคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 1 แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเรื่องคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านวิชาการ มากกว่ากลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา และกลุ่มครูมีความคิดเห็นเรื่องคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านการจัดการระบบ มากกว่ากลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ สอดคล้องกับความเป็นผู้บริหารมืออาชีพตามที่สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้ “ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ” มีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพด้านวิชาการได้แก่ 1) การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ 2) การจัดและใช้ระบบสารสนเทศและการสื่อสาร 3) การจัดระบบเครือข่าย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งระบบและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัช บุญยมติ (2547) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทในอุดมคติ บทบาทรับรู้และบทบาทที่เป็นความจริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า บทบาทในอุดมคติของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 4 ด้านคือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป บทบาทที่รับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมและบทบาทแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก บทบาทที่เป็นจริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และบทบาทที่รับรู้กับบทบาทที่เป็นจริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในภาพรวมและบทบาทแต่ละด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4. ด้านบริหารจัดการ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านการจัดการ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายคู่ พบว่าคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเรื่องคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านการจัดการ มากกว่ากลุ่มครูและกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเรื่องคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านการจัดการระบบ มากกว่ากลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา อาจเป็นเพราะในโรงเรียนปัจจุบันผู้บริหารและครูส่วนใหญ่นำความรู้จากการพัฒนาตนเองจากการเรียนต่อในระดับสูงขึ้นมาใช้ในการจัดการบริหารและมีการบริหารแบบกระจายอำนาจมอบหมายให้ครูดำรงตำแหน่งหัวหน้าเพราะจะเห็นได้ว่าครูมีความรู้ในระดับปริญญาโทจากการศึกษาร้อยละ 71.29 และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ ดังที่ ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ ได้กล่าวว่คือกระบวนการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนการบริหาร

คือ การวางแผน (Planning) การจัดการองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ถ้าดำเนินการตามขั้นตอนทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพจากการบริหารจัดการ

2.5. ด้านสังคมและชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านสังคมและชุมชนในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายคู่ พบว่าคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ กลุ่มครุมีความคิดเห็นเรื่องคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านสังคมและชุมชน มากกว่ากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เกือบทุกข้อและความคิดเห็นไม่แตกต่างกันคือ ข้อ 7 การทำให้ชุมชนยอมรับนับถือให้ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติตนทั้งในด้านคุณธรรม ศีลธรรม วัฒนธรรมและการดำรงชีวิต ดังที่ สุวัฒน์ มุทฺธเมธา (อ้างอิงใน ชูชาติ พวงสมจิตร. 2540, หน้า 43) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนต่อชุมชน ดังนี้ 1) ผู้บริหารต้องตระหนักให้ความสำคัญของชุมชน ที่จะต้องสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับโรงเรียนในฐานะที่ชุมชนเป็นถิ่นที่อยู่อาศัย เป็นที่ทำมาหากินและเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขของทุกคน การดำรงชีวิตในชุมชนกับการให้การศึกษาในโรงเรียนจะต้องสอดคล้องสัมพันธ์กันและพัฒนาความเจริญก้าวหน้าควบคู่กันไปทุก ๆ ด้าน 2) ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญในการที่จะกระตุ้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสนใจเอาใจใส่การศึกษาทำความเข้าใจชุมชน ทำชุมชนให้เป็นประโยชน์ในการให้การศึกษาแลความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 3) ผู้บริหารโรงเรียนต้องทำตนให้ชุมชนยอมรับนับถือในความรู้ความสามารถในการปฏิบัติตนทั้งในด้านคุณธรรม ศีลธรรม วัฒนธรรม และการดำรงชีวิต ผู้บริหารจะต้องแสดงให้เห็นถึงเจตนาดีและความจริงต่อชุมชนและโรงเรียนในการที่จะสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่โรงเรียนและชุมชน

2.6. ด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายคู่ พบว่าคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการเปิดโอกาสให้ครูที่มีคุณวุฒิทางการบริหารสามารถสอบเพื่อเปลี่ยนเส้นทาง

การทำงานจากครูเป็นผู้บริหารจึงทำให้ครูมีการพัฒนาตนเองในทางการบริหารมากขึ้น จะเห็นได้ว่าครูศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษาเป็นจำนวนมาก เพื่อนำองค์ความรู้ไปพัฒนาสถานศึกษาต่อไปและเมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกข้อ เป็นเพราะ การพัฒนาตนเอง (Self - development) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง และสามารถปรับปรุงตนเองให้เจริญงอกงามทั้งด้านประสิทธิภาพการงาน ด้านปัญญาและด้านคุณธรรมด้วยการทำงานหรือดำรงชีวิตอย่างมีจุดหมาย การศึกษาดด้วยตนเองหรือการพัฒนาตนเองเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทั้งปวง คนที่ต้องการควรรหาทางที่จะเรียนรู้และปรับปรุงตนเอง ให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพในการดำรงชีวิตและหน้าที่การงาน หรือความรับผิดชอบให้ดีขึ้น ซึ่งการพัฒนาตนเองในเชิงบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ทำได้หลายวิธี ทั้งการฝึกอบรม การสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานนอกสถานที่ หรือการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะคติ ของบุคคลในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการทำงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบอยู่ให้สูงขึ้น ดังที่ นีรันดร์ วัชรินทร์, 2540 ; อรรถนพ จีนะวัฒน์, 2539 (อ้างอิงใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์และคณะ 2543 ,หน้า 46 - 47) ได้กล่าวถึง การพัฒนาตนเองโดยการศึกษาหาความรู้ทางวิชาการของผู้บริหารมีหลายวิธีซึ่งเป็นการพัฒนาตนเองในเชิงบริหารดังกล่าว

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ

ข้อจำกัดในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 มีข้อจำกัดในการศึกษาค้นคว้าเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลความแปรปรวนทิศทางเดียว One - Way ANOVA ต้องใช้แบบ Scheffe เพราะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ตอบแบบสอบถามกลับมา มีความสมบูรณ์คิดเป็นร้อยละไม่เท่ากัน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้อง

สำหรับเขตพื้นที่การศึกษา

1. การศึกษาความเป็นผู้บริหารมืออาชีพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ควรมีการแบ่งขนาดโรงเรียนให้ชัดเจนเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เพราะขนาดของโรงเรียนอาจทำให้ได้ข้อมูลที่แตกต่างกันเนื่องจากการบริหารงานตามขนาดของโรงเรียนมีความแตกต่างกัน

2. คุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพอาจมีองค์ประกอบด้านอื่นที่ต้องศึกษาเพิ่มเติมเช่น ด้านนโยบาย ด้านงบประมาณและด้านอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ศึกษาควรศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

3. ควรทำการศึกษาด้านปัจจัยหรือสาเหตุของความแตกต่างในด้านคุณธรรม จริยธรรมแห่งวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

1. การแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาแต่ละโรงเรียนควรพิจารณาด้านคุณวุฒิไม่ควรต่ำกว่าปริญญาตรี เพื่อนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาโรงเรียนเพราะจากการศึกษาค้นคว้า พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาความคิดเห็นด้านวิชาการและด้านการพัฒนาตนเองในเชิงบริหารมีความคิดเห็นระดับน้อย

2. จากการศึกษาคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 กลุ่มครู มีความคิดเห็นด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เรื่อง ผู้บริหารสถานศึกษามีความยุติธรรมและวางตัวเป็นกลางอย่างสม่ำเสมอมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนควรนำผลการศึกษาที่ได้มาพิจารณาเพื่อพัฒนาตนเองสู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพต่อไป

3. ผลการเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า ข้อที่ไม่แตกต่างกัน ที่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 1 ควรตระหนักต่อไปเพื่อความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ คือ

ด้านคุณธรรม จริยธรรม เรื่อง มีความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว
ด้านสังคมและชุมชน เรื่อง การทำให้ชุมชนยอมรับนับถือในความรู้ ความสามารถ ในการปฏิบัติตนทั้งในด้านคุณธรรม ศีลธรรม และการดำรงชีวิต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาด้านปัจจัยหรือสาเหตุของความแตกต่างในด้านคุณธรรม จริยธรรมแห่งวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1

2. ควรทำการศึกษา คุณลักษณะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา อื่น ๆ